

Creu CASAS SICART (BARCELONA 1913-2007)

Els botànics, d'aquí i de fora, vam quedar consternats pel decés, el dia 20 del propassat mes de març, de la doctora Creu Casas Sicart. És veritat que havia arribat a una edat provecta, noranta-quatre anys complerts, però també ho és que poques setmanes abans encara treballava en la preparació del segon volum de la flora briofítica de la península Ibèrica i les illes Balears i que ho feia, si bé amb menys dedicació, amb la mateixa il·lusió de sempre i amb una sorprenent agilitat mental.

Creu Casas va néixer el 26 d'abril de 1913 a Barcelona, i més concretament al barri de la Clota, d'un municipi, el d'Horta, que nou anys abans era encara independent de la ciutat en expansió. Des de la seva infantesa Creu Casas va estar gairebé immersa en el món de les plantes, de manera que no és pas il·lògic que acabés fent de la Botànica la seva vocació i la seva professió. El seu pare, que era jardiner, va mirar d'inculcar-li l'estimació i el respecte per la natura. Recordant una anècdota que molts li vam sentir explicar, me la imagino, encara infant, agenollada davant d'unes mates de violeta, demanant-los perdó per haver-los arrencat unes quantes flors per a fer-ne un pom.

L'ambient de casa seva i les relacions amb la família Patxot, per a la qual el seu pare havia treballat molts anys, la portaren, de primer, a l'Institut Tècnic Eulàlia, i

més tard, a la Facultat de Farmàcia i a la naixent Universitat Autònoma de Barcelona. En aquell institut rebé una formació clarament avançada per l'època, que la va marcar fonament, hi va conèixer algunes personatges il·lustres, com ara Eduard Fontserè o Pau Vila, i va fer-hi amistats duradores.

A la Universitat Autònoma de Barcelona, Creu Casas va tenir com a professor de Botànica Pius Font Quer, de qui solia alabar la personalitat i els mètodes pedagògics. Iniciada la carrera el 1931, la va acabar el setembre de 1936, però, com que el règim franquista va anul·lar els títols obtinguts durant la guerra civil, va haver de tornar-se a examinar l'any 1939. Val a dir que, mentre feia la carrera de Farmàcia, també va seguir i finir els estudis d'Infermeria.

Després de la guerra, Creu Casas va passar a dirigir la farmàcia de l'Aliança (*Quinta de Salud la Alianza*), càrrec que va ocupar fins que va obtenir una plaça fixa a la Universitat. De totes maneres, mai no va abandonar l'afecció per les plantes ni el contacte amb els botànics barcelonins. Per això, l'any 1947 va tenir l'oportunitat d'entrar a treballar al laboratori de Botànica de la Facultat de Farmàcia, que llavors dirigia el catedràtic Taurino Mariano Losa España, i des d'aquell moment va estar sempre més lligada a la universitat. El 1949 va aconseguir una plaça d'Adjunta interina de Fanerogàmia a la mateixa Facultat i, amb aquest càrrec o, eventualment, amb el d'Adjunta, va exercir la docència a Farmàcia fins a l'any 1987. Aquest any va guanyar la plaça de professora Agregada de *Fitogeografia* de la Facultat de Biologia de la mateixa universitat, i l'any 1971 es va traslladar a la Universitat Autònoma de Barcelona com a Catedràtica de Botànica (la primera de l'estat espanyol). El nou estatus de professora numerària li va permetre dedicar-se més còmodament, i més intensament, a l'estudi dels briòfits.

Cal dir que la seva vocació de briòloga va gestar-se de bona hora, sota el guiatge del professor Prudenci Seró, qui va ocupar diversos càrrecs a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona des d'abans de la guerra civil fins a l'any 1953. L'any 1951, Creu Casas va defensar (a Madrid, com era obligatori) la seva tesi doctoral, sobre el briòfits del Montseny. La seva vocació va rebre un impuls decisiu en ocasió del curs pràctic que, sota els auspicis de l'Institut Botànic de Barcelona, va impartir la briòloga parisenca, d'origen rus, Valia Allorge (Valentine Séltitzky, de fadrina), amb qui faria amistat i amb qui col·laboraria després regularment.

La doctora Creu Casas va fer una llarga i fructífera feina en el camp de la Briologia. Començant per les regions que tenia més a prop, o que li movien més interès, com són el Montseny, el massís de Garraf, els Pirineus o el Monegres, va anar ampliant la seva àrea d'estudi a les illes Balears i a quasi totes les terres peninsulars. Són molt nombrosos (216, si no m'he descomptat) els treballs que va publicar, enfocats sobretot a la taxonomia i la florística dels briòfits.

De caràcter reservat, però afable, Creu Casas estava sempre disposada a ajudar els altres i a col·laborar amb les persones del voltant i, més especialment, és clar, amb els estudiosos de la Briologia. Amb motiu del curs de Briologia que va donar a Barcelona l'any 1967, va promoure moltes vocacions i va estendre la seva influència a tota la universitat espanyola. De seguida es van organitzar unes *Reuniones de Briolo-*

logia, i el 1989 es va constituir la *Sociedad Española de Briología*, de la que fou la primera presidenta. Amb el temps va esdevenir una autoritat i un punt de referència obligat per als briòlegs iberobalears.

Personalment vaig conèixer la doctora Casas des dels meus inicis com a botànic, i la vaig tractar més directament durant el període en què va exercir en el mateix Departament on jo treballava. Llavors vaig descobrir de primera mà, no solament una briòloga experta, sinó també una botànica de sòlida formació general i una professora convençuda i compromesa. Em va ensenyar a implicar-me seriosament en la docència i em vaig beneficiar de la seva experiència. D'altra banda, va ser ella qui em va animar a seguir decididament la carrera universitària i qui va marcar, més del que pugui semblar des de fora, la meua trajectòria.

Creu Casas tenia una forta personalitat, de vegades aparentment contradictòria o poc fàcil d'entendre, però fou sempre honesta i totalment conseqüent amb les seves conviccions. Era sobretot autoexigent, rigorosa en la seva feina i d'una constància indefallent, qualitats que expliquen, en gran part, les fites que va aconseguir. I cal tenir en compte que, essent una dona, les seves primeres passes científiques no devien pas ser sempre ben planeres. Fou admesa com a membre de l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1978, i va ser també membre de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya des del 1981. La Generalitat de Catalunya li va concedir, l'any 1983, la Medalla «Narcís Monturiol» al mèrit científic i tecnològic; i el 2002 va rebre el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca.

Jubilada oficialment l'any 1983, i nomenada de seguida professora emèrita, no va deixar refredar gens la seva vocació de briòloga i va continuar treballant il·lusionadament amb les seves col·laboradores més properes. Els darrers anys de la seva vida els va dedicar, sota els auspicis de l'Institut d'Estudis Catalans, a la preparació de dues obres de síntesi que han culminat de manera excel·lent la seva feina de recerca. Una és la *Flora dels Briòfits dels Països Catalans* (vol. I, 2001; vol II, 2004), signada també per Monserrat Brugués i Rosa M. Cros i elaborada amb la col·laboració d'Anna Barrón, Iolanda Filella i Elena Ruíz; va rebre, l'any 2002, el Premi de la Crítica de Serra d'Or al millor llibre científic en català. L'altra gran obra és una flora briològica de la península Ibèrica i les illes Balears, de la qual es publicà el primer volum (*Handbook of mosses of the Iberian Peninsula and the Balearic Islands*) l'any 2006, sota la coautoría d'aquelles mateixes briòlogues barcelonines i de la portuguesa Cecília Sérgio i amb il·lustracions d'Anna Barrón i Iolanda Filella. El segon volum, dedicat a les hepàtiques i les antocerotes, força avançat quan Creu Casas va morir, serà finalitzat per les seves col·laboradores.

Ens hem de doldre, certament, que la briòloga Creu Casas hagi desaparegut per sempre, però ens hem d'alegrar d'haver-la coneguda i, sobretot, de que ens hagi llegat una obra tan valuosa. Descansi en pau.